

Утвърдил

Директор:

(име, фамилия, подпис)

ПРИМЕРНО ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

по предмета „**ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА**“ за 4. клас

Годишен брой часове за изучаване на предмета в 4. клас – 68 часа.

№ по ред	Учебна седмица	Тема на урочната единица	Очаквани резултати от обучението	Методи на работа	Бележки/ коментари
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1	Какво зная и умея от 3. клас	Разпознава основни характеристики на телата и веществата. Разграничава основните групи организми, средата, която обитават, техните характеристики и взаимодействия. Познава основните функции на изучени човешки органи.	беседа; разказ; конспективно изложение; работа с учебника	
ТЕЛА И ВЕЩЕСТВА					
2	1	Свойства на веществата	Сравнява вещества, използвани във всекидневието, по техните свойства – горят ли, привличат ли се от магнит, провеждат ли топлина, разтварят ли се във вода, плават ли, или потъват (по-тежки или по-леки от водата). Дава примери за употребата им.	беседа; разказ; обсъждане; наблюдение; работа с учебника	
3	2	Свойства на веществата. <i>Упражнение</i>	Различава вещества по свойства и употреба. Извършва опити с тела и вещества.	упражнение; обсъждане; беседа; наблюдение; инструктаж; експеримент; демонстрация; работа с учебника	
4	2	Температура и термометър	Познава устройството на термометъра и мерната единица за измерване на температура – градус Целзий (°C).	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; демонстрация; наблюдение; работа с учебника	
5	3	Измерване на температура. <i>Упражнение</i>	Измерва температурата на вода, въздух и телесна температура в градуси Целзий (°C).	беседа; обяснение; наблюдение; инструктаж; експеримент; упражнение; работа с учебника	
6	3	Състояния на водата	Разпознава трите състояния на водата – лед, вода, водни páри – преминаване от едно състояние в друго. Проследява преходите между трите състояния на водата (при нагряване и охлаждане).	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; наблюдение; работа с учебника	
7	4	Кръговрат на водата в природата.	Проследява преходите между трите състояния на водата при кръговрата ѝ в природата (при нагряване и охлаждане).	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; дискусия; наблюдение; работа с учебника	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
8	4	Състояния на водата и нейния кръговрат. <i>Упражнение</i>	Въз основа на опити описва промените в състоянието на водата при нагряване и охлаждане (топене – замръзване; изпарение – втечняване).	упражнение; дискусия; обсъждане; наблюдение; обяснение; инструктаж; експеримент; работа с учебника	
9	5	Почва	Изброява съставни части на почвата и фактори, от които зависи нейното плодородие. Дава примери за значението на плодородието на почвата за човека.	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; дискусия; демонстрация; наблюдение; работа с учебника	
10	5	Опазване на въздух, почва и вода	Изброява замърсителите на въздуха, водата и почвата и начините за опазването им.	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; дискусия; наблюдение; работа с учебника	
11	6	Тела и вещества. <i>Затвърдяване</i>	Описва общи характеристики на тела и вещества, сравнява тела по техните свойства и ги свързва с употребата им.	упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
12	6	Проект: Да мислим „зелено“	Разпознава и описва замърсителите на въздух, почва и вода; определя начини за опазване на природата; осъзнава значението на чистата околна среда за живите организми.	обсъждане; работа по проект; работа с различни източници на информация	
13	7	Тела и вещества. <i>Обобщение</i>	Описва общи характеристики на телата и веществата и техни свойства, свързани с всекидневна употреба; състава на почвата и значението му за плодородието; промените в състоянието на водата при нагряване и охлаждане и нейният кръговрат в природата.	конспективно изложение; беседа; работа с учебника;	
ДВИЖЕНИЕ И ЕНЕРГИЯ					
14	7	Движение на телата	Разпознава видовете движения на телата, срещани във всекидневието – праволинейно, криволинейно, въртене, трептене.	беседа; разказ; обяснение; наблюдение; демонстрация; работа с учебника	
15	8	Сили. Видове и действие	Илюстрира с примери как силите (мускулна сила, земно притегляне, триене) влияят на движението или променят формата на телата.	беседа; разказ; обяснение; наблюдение; демонстрация; работа с учебника	
16	8	Движение и сили. <i>Упражнение</i>	Разпознава видовете движения на телата, срещани във всекидневието – праволинейно, криволинейно, въртене, трептене. Илюстрира с примери как силите (мускулна сила, земно притегляне, триене) влияят на движението или променят формата на телата.	упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
17	9	Звук и слух	Посочва примери за трептящи тела, издаващи звук. Илюстрира с примери вредното влияние на шума и силните звуци върху здравето на човека.	беседа; разказ; обяснение; инструктаж; наблюдение; демонстрация; работа с учебника	
18	9	Светлина и зрение	Посочва примери за тела, източници на светлина. Проверява опитно праволинейното разпространение на светлината.	беседа; разказ; обяснение; инструктаж; наблюдение; демонстрация; работа с учебника	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
19	10	Звук и светлина. <i>Упражнение</i>	Посочва примери за трептящи тела, издаващи звук. Илюстрира с примери вредното влияние на шума и силните звуци върху здравето на човека. Посочва примери за тела, източници на светлина. Проверява опитно праволинейното разпространение на светлината.	упражнение; дискусия; обяснение; инструктаж; наблюдение; демонстрация; експеримент; работа с учебника	
20	10	Енергия	Изброява различни видове енергия: енергия на движението, топлинна енергия, слънчева енергия, енергия от горива и храни. Илюстрира с примери използването на енергията в бита, транспорта и от живите организми.	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; наблюдение; работа с учебника	
21	11	Енергията около нас. <i>Упражнение</i>	Илюстрира с примери използването на енергията в бита, транспорта и от живите организми. Съвързва добиването на енергия чрез изгаряне на природни горива със замърсяването на околната среда.	беседа; описание; упражнение; дискусия; наблюдение; обяснение; работа с учебника	
22	11	Движение и енергия. <i>Затвърдяване</i>	Илюстрира с примери как силите влияят на движението или променят формата на телата. Изброява различни видове енергия. Илюстрира с примери използването на енергията в бита, транспорта и от живите организми. Посочва примери за трептящи тела, издаващи звук. Посочва примери за тела, източници на светлина.	беседа; описание; упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
23	12	Проект: Енергия на бъдещето	Проучва и илюстрира с примери използването на енергията в бита, транспорта и от живите организми. Създава кратки текстове за наблюдаван обект.	обсъждане; работа по проект; работа с различни източници на информация	
24	12	Движение и енергия. <i>Обобщение</i>	Разпознава видовете движение на телата, срещани във всекидневието. Изброява различни видове енергия и илюстрира с примери използването на енергията в бита, транспорта и от живите организми.	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебника	
ПЛАНЕТАТА ЗЕМЯ					
25	13	Слънцето – нашата звезда	Описва Слънцето като звезда – източник на светлинна енергия.	беседа; разказ; обяснение; описание; наблюдение; работа с учебника	
26	13	Слънчева система	Назовава планетите в Слънчевата система по схема. Разграничава планета и звезда.	беседа; разказ; обяснение; описание; наблюдение; работа с учебника	
27	14	Планетата Земя. Луна	Описва формата на Земята и Луната. Разграничава планета и естествен спътник.	беседа; разказ; обяснение; описание; демонстрация; наблюдение; работа с учебника	
28	14	Слънчевата система. <i>Упражнение</i>	Разграничава планета, спътник, звезда. Изброява планетите от Слънчевата система. Чете и обсъжда информация с природонаучно съдържание.	беседа; описание; упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
29	15	Движение на Земята около оста ѝ	Описва движението на Земята около оста ѝ. Съвързва смяната на деня и нощта с въртенето на Земята около нейната ос.	беседа; разказ; обяснение; описание; демонстрация; инструктаж; наблюдение; експеримент; работа с учебника	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
30	15	Движение на Земята около Слънцето	Описва движението на Земята около Слънцето.	беседа; разказ; обяснение; описание; демонстрация; наблюдение; работа с учебника	
31	16	Планетата Земя в движение. <i>Упражнение</i>	Описва формата на Земята и нейното движение (въртене около оста ѝ и обикаляне по орбита около Слънцето). Свързва смяната на деня и нощта с въртенето на Земята около нейната ос.	беседа; описание; упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
32	16	Земята – планета от Слънчевата система. <i>Затвърдяване</i>	Описва формата на Земята и нейните движения, като свързва смяната на деня и нощта с въртенето на Земята около оста ѝ. Описва Слънцето като звезда – източник на светлина и топлина, и Луната – като естествен спътник на Земята. Изброява планетите от Слънчевата система.	беседа; описание; упражнение; дискусия; обяснение; работа с учебника	
33	17	Проект: Пътуване в Слънчевата система	Изброява планетите от Слънчевата система. Създава кратки текстове за проучван обект.	обсъждане; работа по проект; работа с различни източници на информация	
34	17	Планетата Земя. <i>Обобщение</i>	Описва формата на Земята и нейното движение (въртене около оста ѝ и обикаляне по орбита около Слънцето). Свързва смяната на деня и нощта с въртенето на Земята около нейната ос. Описва Слънцето като звезда – източник на светлина и топлина, и Луната – като естествен спътник на Земята. Изброява планетите от Слънчевата система.	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебника	
ЖИЗНЕНИ ПРОЦЕСИ					
35	18	Хранене при растенията	Описва по схема изграждането на хранителни вещества от растенията. Обяснява значението на растенията за обогатяване на въздуха с кислород и за пречистването му от въглероден диоксид.	беседа; разказ; обяснение; описание; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
36	18	Растенията – зелени „фабрики“ за храна. <i>Упражнение</i>	Описва по схема изграждането на хранителни вещества от растенията. Обяснява значението на растенията за обогатяването на въздуха с кислород и пречистването му от въглероден диоксид. Обяснява откъде организмите получават енергия и за какво я използват. Обяснява резултатите от проведени опити с растения.	беседа; обяснение; описание; упражнение; наблюдение; работа с учебник	
37	19	Дишането като жизнен процес	Обяснява откъде организмите получават енергия и за какво я използват. Дава примери за животни, които дишат с бели дробове или с хриле.	беседа; разказ; обяснение; описание; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
38	19	Дишане при организмите. <i>Упражнение</i>	Дава примери за животни, които дишат с бели дробове или с хриле.	беседа; обяснение; описание; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
39	20	Размножаване при цветните растения	Описва по схема размножаването на цветно растение.	беседа; разказ; обяснение; описание; наблюдение; дискусия; работа с учебник	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
40	20	Жизнен цикъл на едногодишно растение	Описва по схема жизнения цикъл на едногодишно тревисто растение.	беседа; разказ; обяснение; описание; демонстрация; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
41	21	Размножаване и развитие при растенията. <i>Упражнение</i>	Описва по схема размножаването на цветно растение. Описва по схема жизнения цикъл на едногодишно тревисто растение. Обяснява резултатите от проведени опити с растения.	беседа; обяснение; упражнение; инструктаж; експеримент; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
42	21	Размножаване и развитие при животните	Описва по схема развитието на животни, които снасят яйца, и такива, които раждат малките си.	беседа; разказ; обяснение; обсъждане; описание; работа с учебник	
43	22	Размножаване и развитие при животните. <i>Упражнение</i>	Описва по схема развитието на животни, които снасят яйца, и такива, които раждат малките си.	беседа; обяснение; описание; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
44	22	Жизнени процеси при организмите. <i>Затвърдяване</i>	Описва по схема размножаването на цветно растение и жизнения цикъл на едногодишно тревисто растение. Групира животни според начина им на размножаване. Обяснява по схема как растенията произвеждат храната си, с какво дишат животните и растенията. Посочва примери за животни, които снасят яйца или раждат малките си.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
45	23	Проект: Животът на организмите	Описва по схема размножаването на цветно растение и жизнения цикъл на едногодишно тревисто растение. Описва по схема развитието на животни, които снасят яйца, и такива, които раждат малките си. Създава кратки текстове за проучван обект.	обсъждане; работа по проект; работа с различни източници на информация	
46	23	Жизнени процеси. <i>Обобщение</i>	Описва по схема размножаването на цветно растение и жизнения цикъл на едногодишно тревисто растение. Групира животни според начина им на размножаване. Обяснява по схема как растенията произвеждат храната си, с какво дишат животните и растенията. Посочва примери за животни, които снасят яйца или раждат малките си.	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебника	
47	24	Групи животни	Разграничава безгръбначни от гръбначни животни. Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
48	24	Групиране на животните. <i>Упражнение</i>	Илюстрира с примери основни групи организми, обитаващи водата и сушата, и приспособленията им за живот.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
49	25	Съобщества	Разграничава естествени и изкуствени съобщества и хранителни взаимоотношения между организмите в тях.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
50	25	Съобщества във водна среда	Илюстрира с примери видовото разнообразие на животни и растения във водната среда на живот. Посочва приспособления на растения и животни към тяхната среда на живот.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
51	26	Растения и животни във водна среда. <i>Упражнение</i>	Илюстрира с примери видовото разнообразие на животни и растения във водната среда на живот. Посочва приспособления на растения и животни към тяхната среда на живот.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
52	26	Съобщества на сушата	Описва представители на растителни и животински съобщества на сушата – в равнините и планините. Посочва приспособления на растения и животни към тяхната среда на живот.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
53	27	Растения и животни на сушата. <i>Упражнение</i>	Разграничава естествени и изкуствени съобщества. Описва представители на растителни и животински съобщества на сушата – в равнините и планините. Посочва приспособления на растения и животни към тяхната среда на живот.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
54	27	Човекът и равновесието в природата	Назовава дейностите на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерките за нейното опазване.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
55	28	Наблюдатели. Учебна екскурзия. <i>Упражнение</i>	Разграничава естествени и изкуствени съобщества и описва представители. Посочва приспособления на растения и животни към тяхната среда на живот. Описва резултати от наблюдения на обекти от живата природа.	беседа; инструктаж; наблюдение; описание; обсъждане	
56	28	Организмите и тяхната среда. <i>Затвърдяване</i>	Разграничава безгръбначни от гръбначни животни. Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми и описва приспособления към дадена среда. Разграничава естествени и изкуствени съобщества. Назовава дейностите на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерките за нейното опазване.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
57	29	Проект: В защита на българската природа	Назовава дейностите на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерките за нейното опазване.	обсъждане; работа по проект; работа с различни източници на информация	
58	29	Организмите и тяхната среда на живот. <i>Обобщение</i>	Разграничава безгръбначни от гръбначни животни. Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми и описва приспособления към дадена среда. Разграничава естествени и изкуствени съобщества. Назовава дейностите на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерките за нейното опазване.	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебника	
ЧОВЕКЪТ И ЗДРАВΟΣЛОВНИЯТ НАЧИН НА ЖИВОТ					
59	30	Хранене при човека	Разпознава по схема органи на човешкото тяло, свързани с процеса на хранене. Назовава хигиенните правила за хранене.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
60	30	Състав на храната. Здравословно хранене	Изброява основните вещества, необходими за растежа и развитието на човешкия организъм, и храните, които ги съдържат. Изброява основните вещества, необходими на човешкия организъм, и храните, които ги съдържат. Дава примери за здравословно хранене. Оценява значението на здравословното хранене	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
61	31	Храна и здраве. Упражнение	Изброява основните вещества, необходими за растежа и развитието на човешкия организъм, и храните, които ги съдържат. Изброява основните вещества, необходими на човешкия организъм, и храните, които ги съдържат. Дава примери за здравословно хранене. Оценява значението на здравословното хранене	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
62	31	Дишане и здраве	Разпознава по схема органите на човешкото тяло, свързани с процеса на дишане. Обяснява неблагоприятното влияние на замърсения въздух и тютюнопушенето върху здравето.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
63	32	Болести. Здравословен живот	Посочва причинители на заразни болести (микроби, бактерии и вируси) и средства за предпазване и лекуване (лична хигиена, ваксини, лекарства). Оценява значението на здравословното хранене, личната хигиена, физическата активност и закаляването за укрепване и опазване на собственото здраве.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
64	32	Размножаване и развитие на човека	Описва по схеми размножаването и развитието на човека и очакваните изменения в детския организъм в процеса на съзряването му.	беседа; разказ; обяснение; описание; обсъждане; наблюдение; работа с учебник	
65	33	Човекът и здравословният начин на живот. Затвърдяване	Разпознава по схема органите на човешкото тяло, свързани с процесите на хранене и дишане, и периодите на развитие на човешкия организъм. Оценява значението на здравословното хранене, личната хигиена, физическата активност и закаляването за укрепване и опазване на собственото здраве.	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	
66	33	Човекът и здравословният начин на живот. Обобщение	Разпознава на схема органи на човешкото тяло, свързани с процесите хранене и дишане. Описва (по схеми) размножаването и развитието на човека и очакваните изменения в детския организъм в процеса на съзряването му. Изброява основните вещества, необходими на човешкия организъм, и храните, които ги съдържат. Дава примери за здравословно хранене. Посочва причинители на заразни болести (микроби, бактерии и вируси) и средства за предпазване и лекуване (лична хигиена, ваксини, лекарства). Обяснява вредното влияние на никотина, алкохола и наркотиците. Оценява значението на здравословното хранене, личната хигиена, физическата активност и закаляването за укрепване и опазване на собственото здраве	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебник	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
67	34	Какво зная и умея в края на четвърти клас. 1 част	<p>Различава веществата по свойства и употреба.</p> <p>Описва по схема кръговрата на водата в природата. Разпознава видове движение на тела, срещани във всекидневието – праволинейно, криволинейно, въртене, трептене. Дава примери за източници на светлина и звук, за тяхното разпространение и възприемане от човешките сетива. Описва формата и движението на Земята и Луната.</p> <p>Назовава планетите от Слънчевата система. Дава примери за получаване на енергия от различни източници и за нейното използване. Познава основни жизнени процеси. Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми. Илюстрира с примери основни групи организми, обитаващи водата и сушата, и приспособленията им за живот. Назовава дейности на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерки за нейното опазване</p> <p>Описва очаквани промени в човешкото тяло през пубертета. Дава примери за здравословно хранене и здравословен начин на живот.</p>	конспективно изложение; беседа; описание; работа с учебник	
68	34	Какво зная и умея в края на четвърти клас. 2 част	<p>Различава веществата по свойства и употреба.</p> <p>Описва по схема кръговрата на водата в природата. Разпознава видове движение на тела, срещани във всекидневието – праволинейно, криволинейно, въртене, трептене. Дава примери за източници на светлина и звук, за тяхното разпространение и възприемане от човешките сетива. Описва формата и движението на Земята и Луната.</p> <p>Назовава планетите от Слънчевата система. Дава примери за получаване на енергия от различни източници и за нейното използване. Познава основни жизнени процеси. Групира животните на бозайници, птици, влечуги, земноводни, риби и насекоми. Илюстрира с примери основни групи организми, обитаващи водата и сушата, и приспособленията им за живот. Назовава дейности на човека, водещи до нарушаване на равновесието в природата, и мерки за нейното опазване</p> <p>Описва очаквани промени в човешкото тяло през пубертета. Дава примери за здравословно хранене и здравословен начин на живот.</p>	беседа; обяснение; обсъждане; упражнение; наблюдение; дискусия; работа с учебник	

Разработил:

(име, фамилия, подпис)